
Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sobota, 27. avgust 2016

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	<p>Opredelitev eksperimenta: Eksperiment je raziskovalna metoda, pri kateri eksperimentator namerno spreminja pogoje, v katerih se dogaja neki pojav, ker želi ugotoviti, kako ti pogoji vplivajo na ta pojav. Eksperiment je metoda, s katero ugotavljamo vzročno-posledične odnose.</p> <p>Eksperimentalna skupina: Eksperimentalna skupina je tista, na katero deluje pogoj, katerega vpliv nas zanima. Eksperimentalna skupina je tista, v katero vpeljemo neodvisno spremenljivko.</p> <p>Kontrolna skupina: Kontrolna skupina je tista, na katero pogoj, katerega vpliv nas zanima, ne deluje. Kontrolna skupina je tista, v katero ne vpeljemo neodvisne spremenljivke.</p>	
2. raven	opredelitev eksperimenta, eksperimentalne in kontrolne skupine OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opredelitev.	3–4
1. raven	opredelitev eksperimenta ali opredeljeni eksperimentalna in kontrolna skupina ali pomankljiva opredelitev eksperimenta in opredelitev ene izmed skupin	2
	pomankljiva opredelitev eksperimenta ali opredeljena eksperimentalna ali opredeljena kontrolna skupina	1
1.2	<p>Odvisna spremenljivka: število pravilno zapomnjenih letnic dogodkov Neodvisna spremenljivka: količina popitega soka Hipoteze:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Več popite tekočine bo prineslo boljše učinke pri učenju. – Posamezniki, ki bodo popili več, si bodo zapomnili več letnic pomembnih dogodkov slovenske zgodovine. – Skupina, ki ne bo spila nič soka, si bo zapomnila najmanj letnic. – Količina popite tekočine in uspešnost učenja se ne povezujeta. – Drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
4. raven	2 hipotezi, navedeni odvisna in neodvisna spremenljivka	4
	1 hipoteza ter navedeni odvisna in neodvisna spremenljivka	3
3. raven	2 hipotezi ali navedeni odvisna in neodvisna spremenljivka ali 1 hipoteza in navedena 1 spremenljivka	2
	1 hipoteza ali navedena 1 spremenljivka	1
1.3	<p>Možne moteče spremenljivke in predlogi za nadzor:</p> <ul style="list-style-type: none"> – snovi v soku (sladkor, minerali ...) – lahko nadzoruje z uporabo vode – poznavanje letnic od prej – lahko nadzoruje z uporabo drugačne naloge, ki je enako (ne)poznana vsem – pitje količine pred eksperimentom – lahko nadzoruje tako, da eksperiment pripravi takoj zjutraj pred zaužitjem tekočin – drugi pravilni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	navedeni 2 moteči spremenljivki in predlog za nadzor pri vsaki OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti pojasnitev.	3–4
5. raven	navedena 1 moteča spremenljivka in predlog za njen nadzor ali navedeni dve moteči spremenljivki	2
	navedena 1 moteča spremenljivka	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Značilnosti lika:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ima točno določeno obliko. – Zdi se nam, da leži pred podlago. – Zaznavamo ga jasno in razločno. – Rob pripada liku, ne podlagi. – Določimo mu lahko lego. – Zdi se plastičen. – Lik naredi večji vtis na opazovalca. – Lik zaseda manjši del vidnega polja. – Drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Značilnosti podlage:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ne zaznavamo je jasno in razločno. – Je brez oblike. – Leži razblinjena za likom. – Ne moremo ji določiti lege. – Nima prave površine. – Difuzna. – Drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
2. raven	3 značilnosti lika in 2 značilnosti podlage ali obratno	4
	2 značilnosti lika in 2 značilnosti podlage ali	3
	3 značilnosti lika in 1 značilnost podlage ali	
	1 značilnost lika in 3 značilnosti podlage	
1. raven	3 značilnosti	2
	2 značilnosti	1
2.2	<p>Slika a: načelo zaprtosti</p> <p>Slika b: načelo podobnosti</p> <p>Primeri, ki niso z vidnega področja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>načelo podobnosti:</i> ko poslušamo glasbo, zaznavamo skupaj vse podobne inštrumente (npr. trobila, violine ...) – <i>lik in podlaga:</i> ko poslušamo glasbo na koncertu, na katerem nastopata pevec in orkester, je v ospredju pevec kot lik, spremljavo orkestra pa slišimo v ozadju kot podlago ... – <i>načelo bližine:</i> ko slepi bere Braillovo pisavo, zaznava tiste pikice, ki so skupaj, kot celoto (eno črko in nato večji sklop kot eno besedo) – <i>lik in podlaga:</i> v trgovini prevladuje vonj po svežih žemljicah in prekrije vse druge vonje – <i>načelo podobnosti:</i> ko poslušam mešani pevski zbor, jasno ločim moške glasove od ženskih 	
4. raven	2 poimenovanji načel in 2 primera	4
	2 poimenovanji načel in 1 primer ali	3
	1 poimenovanje načela in 2 primera	
3. raven	2 poimenovanji načel ali	2
	2 primera ali	
	1 poimenovanje načela in 1 primer	
	1 poimenovanje načela ali	1
	1 primer	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	<p>Presoja o vplivu motivacije (potreb) na zaznavanje s pojasnitvami:</p> <ul style="list-style-type: none"> – potreba po hrani: lačna oseba bo pozorna na vse lokale in trgovine, kjer lahko kupi hrano – potreba po tekočini: žejna oseba bo opazila pitnik za vodo v trgovini, ki ga do zdaj ni opazila – oseba, ki si želi nov avto, bo opazila vse reklame v časopisu in na prikazovalnikih v avtobusu ter vse trgovine z avtomobili – vrednote – oseba, ki visoko ceni zdravje, bo pozorna na članke, ki govorijo o novih odkritjih v zvezi z zdravim življenjem – drugi odgovori po presoji ocenjevalca <p>Presoja o vplivu čustev na zaznavanje s pojasnitvami:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kadar smo žalostni, se nam zmožnost zaznavanja zmanjša, takrat nič ne opazimo, nič nas ne zanima. – Kadar smo veseli, opazimo mnogo lepih stvari okrog nas. – Kadar nas je strah, vidimo predmet strahu v vsaki, še tako malo podobni stvari (če nas je strah kač, bomo videli kačo tudi v zviti vrvi). – Kadar smo zaljubljeni, vidimo v vsaki podobni osebi svojo ljubljeno osebo. – drugi odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	2 presoji vpliva motivacije in 1 presoja čustev s pojasnitvami ali obratno	4
	1 presoja vpliva motivacije in 1 presoja čustev s pojasnitvama	3
5. raven	2 presoji vpliva s pojasnitvama (ne glede na področje) ali 3 presoje vpliva brez pojasnitev	2
	1 presoja vpliva s pojasnitvijo ali 2 presoji	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	<p>Opredelitev učenja: Učenje je proces spreminjanja znanja ali vedenja zaradi izkušenj z razmeroma trajnim učinkom.</p> <p>Oblike učenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – instrumentalno (operantno) pogojevanje (učenje) – modelno učenje (posnemanje, učenje s posnemanjem) – besedno učenje 	
2. raven	opredelitev učenja in 3 oblike učenja	4
	opredelitev učenja in 2 oblike učenja	3
1. raven	opredelitev učenja in 1 oblika učenja ali pomankljiva opredelitev učenja in 2 oblike učenja ali 3 oblike učenja	2
	pomankljiva opredelitev učenja ali 2 oblike učenja	1
3.2	<p>elementi klasičnega pogojevanja in ustrezen izpis iz besedila: brezpogojni dražljaj: Polona brezpogojni odziv: vznemirjenje/potenje pogojni dražljaj: dišava pogojni odziv: vznemirjenje/potenje</p>	
4. raven	4 elementi in k vsakemu ustrezen izpis besedila	4
	3 elementi in k vsakemu ustrezen izpis besedila	3
3. raven	2 elementa in k vsakemu ustrezen izpis besedila ali 3 elementi in 1 ustrezen izpis ali 4 navedeni elementi	2
	2 elementa ali 1 element z ustreznim izpisom besedila	1
3.3	<p>Presoja o uporabi različnih oblik učenja s pojasnitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – S klasičnim pogojevanjem se otrok lahko nauči strahu pred štedilnikom, saj mama vsakič, kadar se približa vročemu štedilniku, zavpije. Zato se štedilnik kot pogojni dražljaj poveže s strahom, ki je brezpogojni odziv na glasen zvok. – Z instrumentalnim pogojevanjem se otrok lahko nauči uporabe pribora. Vsakič ko prime pribor, ga starši pohvalijo, kar je podkrepitev njegovemu vedenju. – Z modelnim učenjem se otrok lahko nauči uporabe elektronske tablice. Ko opazuje očeta, kako prelistava časopise na tablici, je izpostavljen modelu. Ker je na njegovo vedenje pozoren, si ga zapomni in ga naslednjič, ko pride blizu tablice, posnema – pritisne gumb za vklop, podrsava po površini zaslona ... – Z besednim učenjem se lahko otrok nauči pesmice, saj se je loti s ponavljanjem besedila na pamet, preverjanjem, ali si ga je pravilno zapomnil. – Drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s 3 pojasnitvami	4
	3 presoje z 2 pojasnitvama	3
5. raven	2 presoji z 1 pojasnitvijo ali 3 presoje	2
	1 presoja z 1 pojasnitvijo ali 2 presoji	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	<p>Poimenovanje in opis značilnosti (sestavini) čustvene zrelosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>uravnavanje doživljanja in izražanja čustev (uravnavanje čustev, primerna kontrola čustev):</i> posameznik zmore ustrezno uravnavati doživljanje in izražanje čustev; čustva prepozna, razume in jih zmore predelati; čustva zna ustrezno izraziti z besedami in vedenjem: zmore se odločiti, kdaj, v odnosu do koga, čemu in kako bo izrazil čustva ... – <i>raznoverstnost in kompleksnost čustvovanja (pestrost čustvovanja):</i> posameznik je zmožen doživljati in izražati vsa čustva (pozitivna in negativna, pa tudi tista, ki so socialno manj zaželeni, npr. strah pri moških); poleg temeljnih so razvita tudi številna kompleksna čustva (npr. moralna, kot sta sram in krivda, in socialna čustva, kot je npr. empatija) ... <p>OPOMBA: Zadostuje 1 opis vsake značilnosti (sestavine) čustvene zrelosti.</p>	
2. raven	<p>poimenovani in ustrezno opisani obe sestavini čustvene zrelosti</p> <p>OPOMBA: Ocena 3 ali 4 točke je odvisna od kakovosti opisov.</p>	3–4
1. raven	<p>poimenovani obe sestavini čustvene zrelosti, 1 opisana ali poimenovana 1 sestavina čustvene zrelosti, obe opisani</p>	2
	<p>poimenovana in opisana 1 sestavina čustvene zrelosti ali poimenovani obe sestavini čustvene zrelosti ali opisani obe sestavini čustvene zrelosti</p>	1
4.2	<p>Ponazoritev čustveno zrelega in nezrelega odzivanje na neki zabavi, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uravnavanje doživljanja in izražanja čustev zrelo: Blaž in Janja sta bila par nekaj mesecev. Na novoletni zabavi pa je Blaž predlagal Janji, da se razideta, ker se je zaljubil v drugo dekle. Janja je bila globoko prizadeta in razočarana in je to Blažu tudi povedala. Le stežka je zadržala solze in se skušala vklopiti v dogajanje na zabavi. Kmalu se je s sošolko zapletla v poglobljen pogovor o pretekli gledališki predstavi ... nezrelo: Janja izražanja svojih čustev ni prilagodila okoliščinam, svojo žalost in razočaranje je razlagala vsem sošolcem in znancem, kritizirala Blaža, jokala in mnogim pokvarila novoletno zabavo ... – raznoverstnost in kompleksnost čustvovanja zrelo: Andrej se je veselo zabaval na praznovanju prijateljevega rojstnega dne. Čez nekaj časa je opazil, da je Blanka bolj zadržana. Vedel je, da ji je pred kratkim umrla babica. Pogovoril se je z njo, ji izrekel sočutje in tudi povedal, da se boji, kaj bo z njegovo babico, ker je hudo bolna ... nezrelo: Peter je tudi vedel, da je Blanki pred kratkim umrla babica. Na praznovanju prijateljevega rojstnega dne je opazil, da je Blanka bolj zadržana. Peter je vedno vesel, žalosti sploh ne pozna, zato je Blanko pred vsemi v smehu pozval, naj se vendar veselo zabava, saj babice pač ne more vrniti v življenje ... <p>OPOMBA: Primeri čustveno zrelega in nezrelega odzivanja so lahko ponazorjeni z isto ali podobno okoliščino, v primerih lahko nastopajo iste ali druge osebe.</p>	
4. raven	<p>4 primeri (obe značilnosti ponazorjeni s primerom zrelega in nezrelega odzivanja)</p>	4
	<p>3 primeri (ena značilnost ponazorjena s primerom zrelega in nezrelega odzivanja, druga z enim primerom)</p> <p>OPOMBA: Če se primeri ne nanašajo na vedenje na neki zabavi, je odgovor ocenjen na 3. ravni.</p>	3

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3. raven	2 primera (ena značilnost ponazorjena s primerom zrelega in nezrelega odzivanja ali obe značilnosti ponazorjeni s po 1 primerom odzivanja)	2
	ena značilnost ponazorjena z 1 primerom odzivanja	1
4.3	<p>Presoja o vplivu staršev oz. izkušenj v družini na oblikovanje čustvene zrelosti s pojasnitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odzivanje staršev na čustva otroka: če starši prepoznajo otrokova čustva in se nanje odzivajo, je to za otroka dobro, zmožen bo pestrega čustvovanja; če jih spregledujejo ali celo prepovedujejo (npr. jezo, strah), pa bo morda nekatera čustva izražal redkeje, saj jih bo imel za nesprejemljiva ... – čustvene vzpodbude: prav je, da starši izkazujejo otroku čustva, čustveno toplino in naklonjenost, tako se otrok ustrezno čustveno in osebnostno razvija ter se uči primerno izražati čustva, ustrezno okoliščinam ... – čustvena zrelost staršev (starši kot model): pomembno je, da starši zmorejo uravnavati svoja čustva ter da je njihovo čustvovanje pestro in kompleksno, starši so namreč za otroka model, po katerem se zgleduje ... – odnos med staršema: topel in zrel čustveni odnos med staršema, ki znata pokazati ljubezen in čustveno zrelo uravnavati negativna čustva v partnerskem odnosu, ugodno vpliva na uravnavanje izražanja čustev pri otroku ... – vzgojni stil: otroci, ki so vzgajani avtoritarno, doživljajo več jeze do staršev in več strahu, a ta čustva skrivajo in jih ne izrazijo ...; permisivno vzgajani otroci čustev ne znajo ustrezno nadzirati, saj so njihovi starši dopuščali vsako izražanje čustev; permisivno vzgajani otroci so se naučili, da lahko s čustvi "izsiljujejo" starše ali druge družinske člane, zato čustev ne znajo ustrezno uravnavati ... – drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	3 presoje z ustreznimi pojasnitvami	4
	3 presoje, 2 ustrezno pojasnjeni	3
5. raven	2 presoji, 1 ustrezno pojasnjena ali 3 ustrezne presoje	2
	1 presoja z ustrezno pojasnitvijo ali 2 ustrezni presoji	1

IZPITNA POLA 2**A) Naloge izbirnega tipa**

Naloga	Odgovor
1	B
2	C
3	A
4	C

Naloga	Odgovor
5	B
6	A
7	D
8	A

Naloga	Odgovor
9	D
10	D
11	B
12	A

Naloga	Odgovor
13	C
14	C

Za vsak odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) STRUKTURIRANI ESEJI**1. naloga**

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Oprelitev dejavnikov:</p> <p>Dednost</p> <ul style="list-style-type: none"> – potencial (in omejitve) za razvoj določenih značilnosti – potencial, ki je zapisan v genih kot nosilcih dednega zapisa – zapis v genih, ki nosijo program za oblikovanje posameznih značilnosti – genski zapis (predispozicije, dedne zasnove ...), ki ga podedujemo od staršev <p>Okolje</p> <ul style="list-style-type: none"> – Je celota nepodedovanih vplivov na razvoj človeka. – Je lahko naravno in družbeno ter vpliva na razvoj. – So vsi dejavniki socializacije, ki vplivajo na razvoj. <p>OPOMBA: Zadostuje ena smiselna opredelitev za vsak dejavnik.</p> <p>Osebnostne lastnosti, pri katerih ima odločilno vlogo dednost:</p> <ul style="list-style-type: none"> – barva oči, telesna višina, barva glasu (kot telesne značilnosti) – inteligentnost, glasbeni talent (kot sposobnosti) – družabnost, živahnost (kot lastnosti temperamenta) 	
2. raven	opredelitev 2 dejavnikov, navedba 3 lastnosti (z različnih področij)	4
	opredelitev 2 dejavnikov, navedba 2 lastnosti (z različnih področij)	3
1. raven	opredelitev 2 dejavnikov, navedba 1 lastnosti ali opredelitev 1 dejavnika in navedba 2 lastnosti (z različnih področij) ali navedba 3 lastnosti (z različnih področij)	2
	opredelitev 1 dejavnika ali navedba 2 lastnosti (z različnih področij)	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Razlaga soodvisnosti dednih in okoljskih dejavnikov:</p> <ul style="list-style-type: none"> – geni določajo mejo možnega razvoja lastnosti, od okolja pa je odvisno, koliko se bo lastnost razvila – delovati morata oba dejavnika, drugače se lastnost ne more izraziti – delovati morata oba dejavnika, njihovo razmerje pa je pri posamezni lastnosti lahko različno – vplivi dednosti in okolja se pogosto vzajemno krepijo (pasivna, reaktivna in aktivna korelacija) – drugi odgovori po presoji ocenjevalca <p>OPOMBA: Zadostuje ena ustrezna razlaga soodvisnosti. Ustrezna je tista, ki smiselno vključuje/upošteva vzajemnost obeh dejavnikov.</p> <p>Ponazoritev soodvisnosti dejavnikov:</p> <ul style="list-style-type: none"> – za glasbeni talent: <ul style="list-style-type: none"> • Gregor je od staršev podedoval izreden posluš (glasbeno nadarjenost), starši ga usmerjajo v svet glasbe, vzpodbujajo za igranje inštrumenta; tudi sam rad posluša različne zvrsti glasbe, vključil se je tudi v šolski orkester, razmišlja o študiju na glasbeni akademiji. – za družabnost: <ul style="list-style-type: none"> • Andraž, ki je manj družaben, veliko časa namenja samostojnim dejavnostim doma ali pa raziskuje v šolskem laboratoriju; želi si tudi, da bi se poklicno ukvarjal s samostojnim raziskovalnim delom; • Miha, ki velja za zelo družabnega, v šoli omogočajo, da organizira in usklajuje šolske prireditve. 	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	razlaga soodvisnosti dejavnikov, ponazoritev 2 lastnosti OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev.	4–5
3. raven	razlaga soodvisnosti dejavnikov, ponazoritev 1 lastnosti	3
	ponazoritev 2 lastnosti	2
	razlaga soodvisnosti ali ponazoritev 1 lastnosti	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja: Trditev je pravilna.</p> <p>Utemeljitev:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ED zaradi (100-odstotne) genetske podobnosti v istem okolju razvijajo podobne značilnosti. – Zaradi možnih različnih vplivov okolja in izkušenj se lahko tudi pri ED, ki so odraščali skupaj, pokažejo razlike v značilnostih, ki so pod močnejšim vplivom dednosti. – Pri ED, ki ne delijo družinskega okolja (odraščajo v različnih krušnih družinah), si pa delijo širše družbeno okolje (kulturo, ekonomske razmere ...), so lahko podobnosti med njimi tudi okoljsko pogojene. – Pri ED, ki živijo v različnem okolju (ločeno), lahko razliko v značilnostih, ki so pod močnim vplivom dednosti, pripišemo vplivom okolja. – Tiste značilnosti, po katerih so si ED bolj podobni kot DD, so pod večjim vplivom dednosti. – Pri DD, ki imajo 50-odstotno genetsko podobnost, pripišemo okolju bistveno večji vpliv na razlike v njihovih značilnostih. – Pri DD, ki imajo 50-odstotno genetsko podobnost, pa živijo v različnem okolju, lahko razlikam v značilnostih pripišemo večji vpliv okolja. – Drugi odgovori po presoji ocenjevalcev. 	
6. raven	pravilni 2 presoji in 3 utemeljitve (vključena oba dejavnika)	5
	pravilni 2 presoji in 2 utemeljitvi (vključena oba dejavnika)	4
5. raven	pravilna 1 presoja in 2 utemeljitvi (za 1 dejavnik)	3
	pravilna 1 presoja in 1 utemeljitev ali 2 pravilni presoji	2
	pravilna 1 presoja ali 1 utemeljitev	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi 1 dodatno točko v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, str. 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opis: Humanistična smer poudarja človekove pozitivne vidike, gre za tretjo smer nasproti psihoanalizi in behaviorizmu, njeni pripadniki se ne želijo ukvarjati le z vedenjem in izhajati zgolj iz ljudi s težavami, ampak se usmerijo v raziskovanje po mnenju avtorjev smiselnejših in pomembnejših področij človekove duševnosti. Poudarjajo, da je človek dober in razumen (racionalen). Uporabljajo fenomenološki pristop. Področja preučevanja so bila osebnostna rast, samoaktualizacija, motivacija, vrednote, ustvarjalnost, ljubezen, samopodoba ...</p> <p>Predstavnik: Maslow, Rogers ...</p>	
2. raven	3 značilnosti in predstavnik	4
	2 značilnosti in predstavnik ali 3 značilnosti	3
1. raven	1 značilnost in predstavnik ali 2 značilnosti	2
	1 značilnost ali predstavnik	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Uporaba spoznanj:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Svetovalni delavec bi lahko preveril, ali imajo dijaki zadovoljene nižje potrebe, preden bi poskušal zadovoljevati višje. – Svetovalni delavec bi lahko upošteval, da se dijaki v svojih vrednotah razlikujejo, in upošteval vrednote posameznikov, tako da bi ukrepe usmeril nanje. – Svetovalni delavec bi lahko uporabil bolj fenomenološke pristope, z vsakim dijakom bi se lahko pogovoril o njegovem doživljanju sveta. – Svetovalni delavec bi lahko dijake brezpogojno pozitivno vrednotil in že s tem omogočal njihovo osebnostno rast. – Svetovalni delavec bi dijaka spodbujal, da gleda nase celostno – na psihični in fizični vidik. – Drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
4. raven	3 ponazoritve OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti primerov.	4–5
3. raven	2 ponazoritvi	3
	1 ponazoritev	2
	splošna ponazoritev OPOMBA: Ponazoritev je splošna, če ne izhaja iz svetovalnih okoliščin.	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja podobnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Obe smeri uporabljata intervju. – Obe smeri uporabljata introspekcijo. – Obe smeri se ukvarjata z razvojem posameznika. – Obe smeri upoštevata subjektivnost razumevanja. – Drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Presoja razlik:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Humanistična smer daje večji poudarek motivaciji, kognitivna pa spoznavnim procesom. – Kognitivna smer uporablja eksperimente, humanisti so kritični do eksperimenta. – Kognitivna smer proučuje vse vidike spoznavnih procesov, medtem ko jih humanistična smer zanemarja. – Humanistična smer vrednoti človeka kot dobrega, kognitivna ga ne vrednoti. – Humanistična smer poudarja, da ima človek svobodno voljo, kognitivni psihologi ne govorijo o svobodni volji. – Drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	4 presoje (vključene podobnosti in razlike)	5
	3 presoje (vključene podobnosti in razlike)	4
5. raven	2 presoji (vključeni podobnost in razlika) ali	3
	3 presoje	
	2 presoji	2
	1 presoja	1

OPOMBA: Za celoten esej lahko kandidat dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, str. 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Oprelitev stresa:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Je vzorec fizioloških, spoznavnih, čustvenih in vedenjskih odgovorov organizma na dražljaje, ki zmotijo človekovo notranje ravnotežje. – Je odziv organizma na stresorje. <p>Oprelitev osebnostne čvrstosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Je lastnost, od katere je odvisno, koliko stresa lahko oseba prenese brez negativnih posledic. – Je osebnostna lastnost, povezana z nižjo stopnjo obolevnosti zaradi stresa. <p>OPOMBA: Zadostuje ena izmed opredelitev stresa in ena izmed opredelitev osebnostne čvrstosti.</p> <p>Tri sestavine osebnostne čvrstosti: izzvanost, angažiranost, (notranji) nadzor</p>	
2. raven	opredelitev stresa in osebnostne čvrstosti, navedene 3 sestavine OČ	4
	opredelitev stresa in osebnostne čvrstosti, navedeni 2 sestavini OČ	3
1. raven	opredelitev stresa in navedeni 2 sestavini OČ ali opredelitev osebnostne čvrstosti in navedeni 2 sestavini OČ ali opredelitev stresa in OČ ali navedene 3 sestavine OČ	2
	opredelitev stresa ali opredelitev osebnostne čvrstosti ali navedeni 2 sestavini OČ	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primer in ponazoritev vedenja dijaka z visoko OČ in drugega dijaka z nizko OČ v stresnih okoliščinah v šoli glede na tri sestavine osebnostne čvrstosti, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – izzvanost: Aljaž bi rad ob koncu šolskega leta zvišal zaključno oceno pri matematiki, zato se je odločil, da bo pisal celoletni preizkus znanja, kar je sicer precej stresna preizkušnja za dijake. Janez ni zadovoljen z zaključno oceno pri matematiki. Učitelj ga vzpodbuja, naj piše celoletni preizkus znanja in poskuša zvišati oceno. Janez meni, da ga učitelj izziva v negativnem smislu, da se iz njega norčuje ... – angažiranost: Aljaž se vse dni do pisanja celoletnega preizkusa znanja iz matematike nanj intenzivno pripravlja, dela veliko vaj, za pomoč včasih prosi tudi sošolca, ki je dober matematik, poišče si inštruktorja, da mu razloži še nekaj nejasnosti ... Janezu se pred koncem šolskega leta ne ljubi vlagati dodatnega napora v učenje matematike. Če samo pomisli, koliko ur bi moral delati različne matematične vaje, ga mine vse veselje do višje ocene ... – nadzor: Aljaž se zaveda, da je rezultat celoletnega preizkusa znanja odvisen predvsem od njega samega, torej če se bo dobro pripravil, bo uspešen pri preizkusu in bo lahko zvišal zaključno oceno ... Janez meni, da je uspeh pri celoletnem preizkusu znanja iz matematike odvisen predvsem od tega, kakšne naloge bo sestavil učitelj, in od tega, kako bo učitelj razpoložen, ko bo ocenjeval izdelke ... 	

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	ponazoritev vedenja dijaka z visoko OČ in dijaka z nizko OČ z jasno razvidnimi 3 sestavinami OČ OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev.	4–5
3. raven	ponazoritev vedenja dijaka z visoko OČ in dijaka z nizko OČ z jasno razvidnima 2 sestavinama OČ ali ponazoritev vedenja dijaka z visoko OČ z jasno razvidnimi 3 sestavinami OČ ali ponazoritev vedenja dijaka z nizko OČ z jasno razvidnimi 3 sestavinami OČ	3
	ponazoritev vedenja dijaka z visoko OČ in dijaka z nizko OČ z jasno razvidno 1 sestavino OČ ali ponazoritev vedenja dijaka z visoko OČ z jasno razvidnima 2 sestavinama OČ ali ponazoritev vedenja dijaka z nizko OČ z jasno razvidnima 2 sestavinama OČ	2
	ponazoritev vedenja dijaka z visoko OČ z jasno razvidno 1 sestavino OČ ali ponazoritev vedenja dijaka z nizko OČ z jasno razvidno 1 sestavino OČ	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Pozitivne posledice stresa za posameznika z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spoznavanje in razumevanje sebe: zaradi stresa se lahko poglobimo vase in se bolje spoznamo, naučimo se sprejemati sebe – mobilizacija energije: prijeten stres nas spodbudi in angažira, stres manjše ali srednje intenzitete nas spodbudi k dejavnosti – razvoj pozitivne samopodobe: če smo pri spoprijemanju s stresom uspešni, se poveča naša samozavest – višanje osebnostne čvrstosti/frustracijske tolerance: spoprijemanje s stresom nas utrdi, postanemo odpornejši proti frustracijam – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca <p>Negativne posledice stresa za posameznika z utemeljitvami, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – razvoj psihosomatskih motenj: stres je povezan z aktivacijo AŽS, pogost stres povzroča psihosomatska obolenja – slabšanje samopodobe: zaradi negativnih izkušenj pri spoprijemanju s stresom se zniža naše samospoštovanje – razvoj duševnih motenj: hujši in dolgotrajni stresi lahko povzročijo anksioznost, depresivnost – porušeno ravnotežje v delovanju organizma: ob dolgotrajni izpostavljenosti stresu ali pri neuspešnem spoprijemanju z njim se pojavijo znaki izčrpanosti – kronična utrujenost, motnje spanja, razdražljivost – drugi ustrezni odgovori po presoji ocenjevalca 	
6. raven	presoja 2 pozitivnih in 2 negativnih posledic z utemeljitvami	5
	presoja 2 pozitivnih in 1 negativne posledice z utemeljitvami ali obratno	4
5. raven	presoja 1 pozitivne in 1 negativne posledice z utemeljitevama	3
	presoja 1 pozitivne in 1 negativne posledice, 1 utemeljena ali presoja 3 posledic	2
	presoja 1 posledice z utemeljitevijo ali presoja 2 posledic	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, str. 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Proindividualno vedenje je vedenje, ko v ospredje postavljamo sebe in svoje koristi.</p> <p>Asertivno se vedemo, ko se postavimo zase in pri tem spoštujemo interese drugih.</p> <p>Druga oblika vedenja: Kandidati lahko navajajo: sodelovanje, altruizem, agresivno vedenje, tekmovalnost, egoizem, pomoč ...</p>	
2. raven	opredelitev proindividualnega vedenja, opis asertivnega vedenja, poimenovana druga oblika	4
	opredelitev proindividualnega vedenja in opis asertivnega vedenja ali opredelitev proindividualnega vedenja in poimenovana druga oblika	3
1. raven	opredelitev proindividualnega vedenja ali opis asertivnega vedenja in poimenovana druga oblika	2
	pomanjkljiva opredelitev proindividualnega vedenja ali pomanjkljiv opis asertivnega vedenja ali poimenovana druga oblika	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev vedenja (asertivno in drugo) mladostnika v eni od okoliščin: ali ko prijatelj stalno zamuja ali ko si njegov brat/sestra stalno izposoja njegovo/ njeno najljubšo majico.</p> <p>Npr. asertivno, ko prijatelj stalno zamuja:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dijakinja Nuša ponovno čaka prijateljico Majo. Ko Maja pride, ji pove: "Zelo sem rada v tvoji družbi, vendar sem te danes zadnjič počakala." Nuša se je vedla asertivno, ker je bila spoštljiva do Maje, in obenem je poskrbela zase. <p>Npr. agresivno, ko si brat stalno izposoja njegovo najljubšo majico.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Devetošolec Juš je za rojstni dan dobil majico, ki mu je zelo všeč. Majica je všeč tudi njegovemu bratu, ki si jo vzame, ne da bi vprašal Juša. Zato Juš naslednji dan s flomastrom porišo bratovo najljubšo majico. Juš se je vedel agresivno, ker je škodil bratu oz. neposredno ogrožal njegove interese. 	
4. raven	ponazorjeni 2 vedenji z razlago OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritve.	4–5
3. raven	ponazorjeni 2 vedenji, 1 razloženo	3
	ponazorjeni 2 vedenji ali ponazorjeno 1 vedenje z razlago	2
	ponazorjeno 1 vedenje	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja o vplivu vzgojnih stilov na razvoj asertivnega vedenja z utemeljitvami</p> <p>Npr. na razvoj asertivnega vedenja bo verjetno bolj vplival:</p> <ul style="list-style-type: none"> – avtoritativni stil, ker se pri tem stilu upoštevajo potrebe in želje posameznika, vendar ne na račun drugih; – avtoritativni stil, ker se pri tem stilu otroci naučijo dogovarjanja in spoštovanja drugih članov družine; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Npr. na razvoj asertivnega vedenja bo verjetno manj vplival:</p> <ul style="list-style-type: none"> – avtoritarni stil, ker je otrok navajen izpolnjevati zahteve staršev; – avtoritarni stil, ker starši ne upoštevajo interesa otroka; – permissivni stil, otrok se bo verjetneje vedel egoistično, ker mu je v družini s permissivno vzgojo dopuščeno skoraj vse; – drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje z utemeljitvami (vključena oba vpliva – večji/manjši)	5
	2 presoji z utemeljitvama (vključena oba vpliva)	4
5. raven	1 presoja z utemeljitvijo ali	3
	2 presoji z utemeljitvama (en vpliv)	
	2 presoji	2
	1 presoja	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2015, str. 9.